

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET –
HAAKON SHETELIGS PLASS 7
BYGG 10254 / KOMPLEKS 9900490

FORVALTNINGSPLAN UIB 2018

INNHOOLD

■ Innhold	3	■ 5.1 Om arkitektene	35
■ Godkjenning	5	5.2 Kronologisk endringshistorie	36
■ 1 Universitetsbiblioteket – Haakon Sheteligs plass 7	6	5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi	39
1.1 Fredningsvedtak	7	5.4 Kulturminneverdi eksteriør	42
■ 2 Bærende verneverdier	10	Beskrivelse fasader	44
■ 3 Generelt	12	Beskrivelse yttertak	48
3.1 Formål forvaltningsplanen	12	5.5 Kulturminneverdi interiør	50
3.2 Lovgrunnlag	12	Inngangsparti inkl. vestibyle	54
3.3 Kulturminnemyndighet	13	Konstruksjoner generelt	60
■ 4 Vernebestemmelser	14	5.6 Beskrivelse utomhus	62
4.1 Hva er vedlikehold?	15	■ 6 Skjema: Vøl og vern	68
4.2 Hva er tiltak?	16	■ 7 Kart	69
4.3 Hvem gjør hva?	17	■ 8 Kilder	70
■ 5 Beskrivelse av bygning Haakon Sheteligs plass 7	18		
5.1 Bygningens historie	20		

GODKJENNING

	DATO
Forvaltningsplan godkjent av UiB	03.02.2017
Revisjon	
<i>Forvaltningsplanen er forelagt Riksantikvaren</i>	

1 UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Haakon Sheteligss plass 7	BYGGEÅR 1961	GNR/BNR 164 / 364 164 / 364	UiB BYGNINGSNR. 100106	ASKELADDEN ID 175095-1	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 9900490 / 10254 9900490 / 9903530
ARKITEKT Kåre Kvilhaug og Jo Svare	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

Bakgrunnskart: FKB2_WMS, Statens Kartverk
Bygnings- og eiendomsflater. Kommunale geovekstdata fra Norge Digitalt

■ = Universitetsbiblioteket, Haakon Sheteligss plass 7, fredet bygning
▨ = Haakon Sheteligss plass 7, fredet utomhus

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør i inngangspartiet inkludert vestibyle/inngangsrom. **Fredningen av eksteriør og interiør inkluderer hovedelementer som** konstruksjon, fasadekomposisjon, planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder, pipeløp over tak, og detaljer som skilt og dekor m.v. **Fast inventar** som skap, ovner m.v. er fredet som del av interiøret.

Omfanget av interiørfredningen er **markert på plantegning** (side 8).

Formål

Formålet med fredningen er å sikre Universitetsbiblioteket som **et av de viktige formålsbygde universitetsbygningene på Nygårdshøyden** som har kulturhistoriske og arkitektoniske verdier.

Formålet med fredningen er videre å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater. **Formål med fredning av interiør er** å opprettholde opprinnelig rominndeling med opprinnelige og eldre bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig fast inventar.

Begrunnelse

Bygningen, innviet i **1961**, er tegnet av arkitektene **Kåre Kvilhaug og Jo Svare** og er et representativt eksempel på **1960-tallets modernistiske arkitektur**.

Bygningen er oppført i betong med fasadeutsmykning av keramiske fliser mot Haakon Shetelig's plass. Vestibylen/allrommet er utsmykket med et stort materialrelieff i kobber og emalje utført av **kunstneren Else Hagen**.

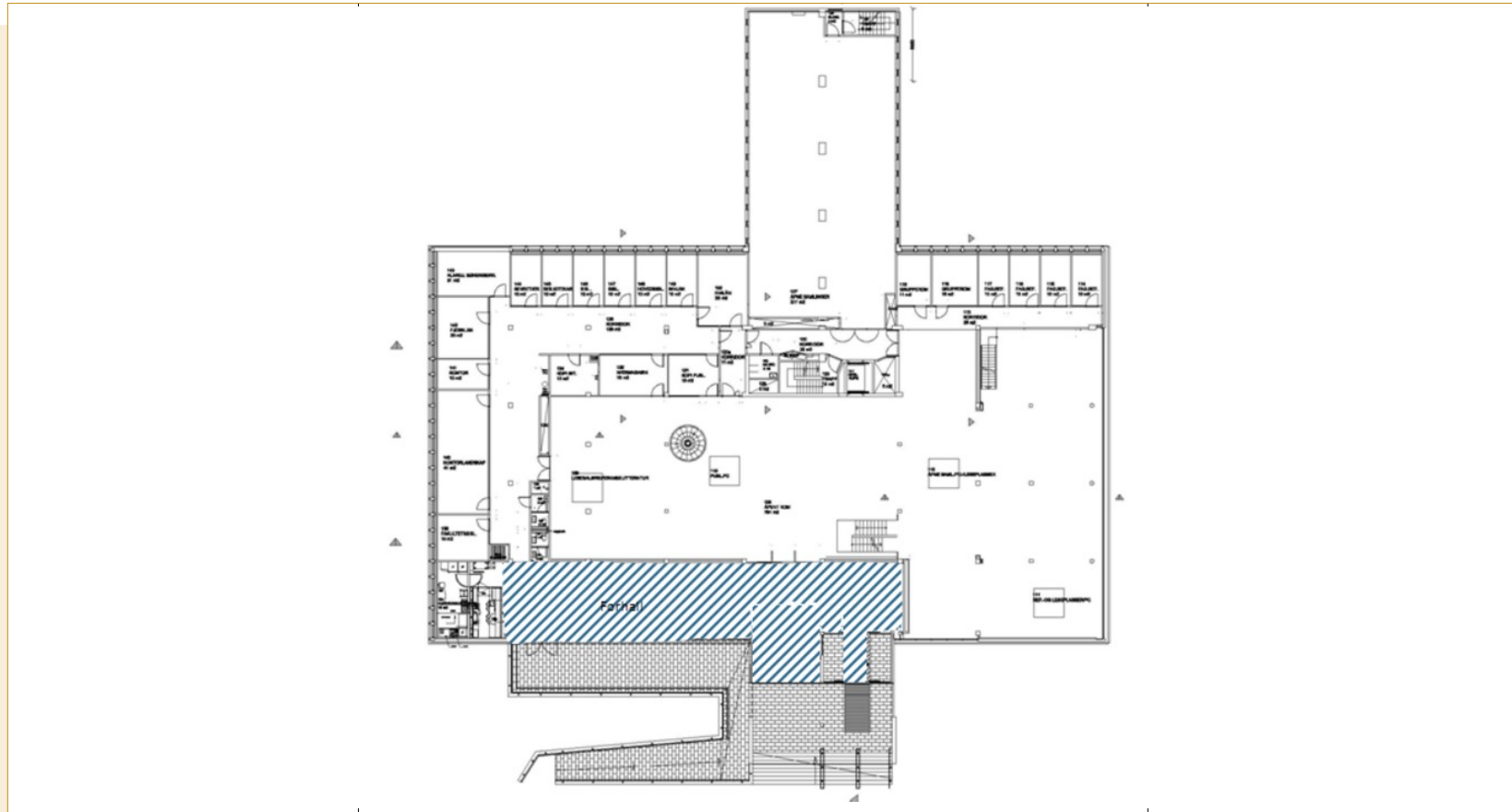
Fredningen omfatter opparbeidete grøntarealer på begge sider av hovedinngangen og fasaden som vender mot nordøst. Fredningen inkluderer lindtrærne sørøst av bygningen ved hovedinngangen. **Fredningen omfatter** utomhusanleggenes arealer, terreng og grøntområder, dekker, belegg, vegetasjon og annen grønnstruktur samt konstruksjoner som murer, belysning, skulpturer, materialbruk og overflater. **Fredningens avgrensning** er markert med **blå skravur** på kart.

Formålet med fredningen av utomhusarealet utenfor Universitetsbiblioteket er **å sikre den åpne terrengtilpasningen til bygningen**.

Universitetsbiblioteket har høy status i universitetets historie. Bygningen er monumental tross sin beskjedne høyde. Grøntarealene inntil bygningens fasader mot sørøst og nordøst er enkelt opparbeidet og gir bygningen lys.

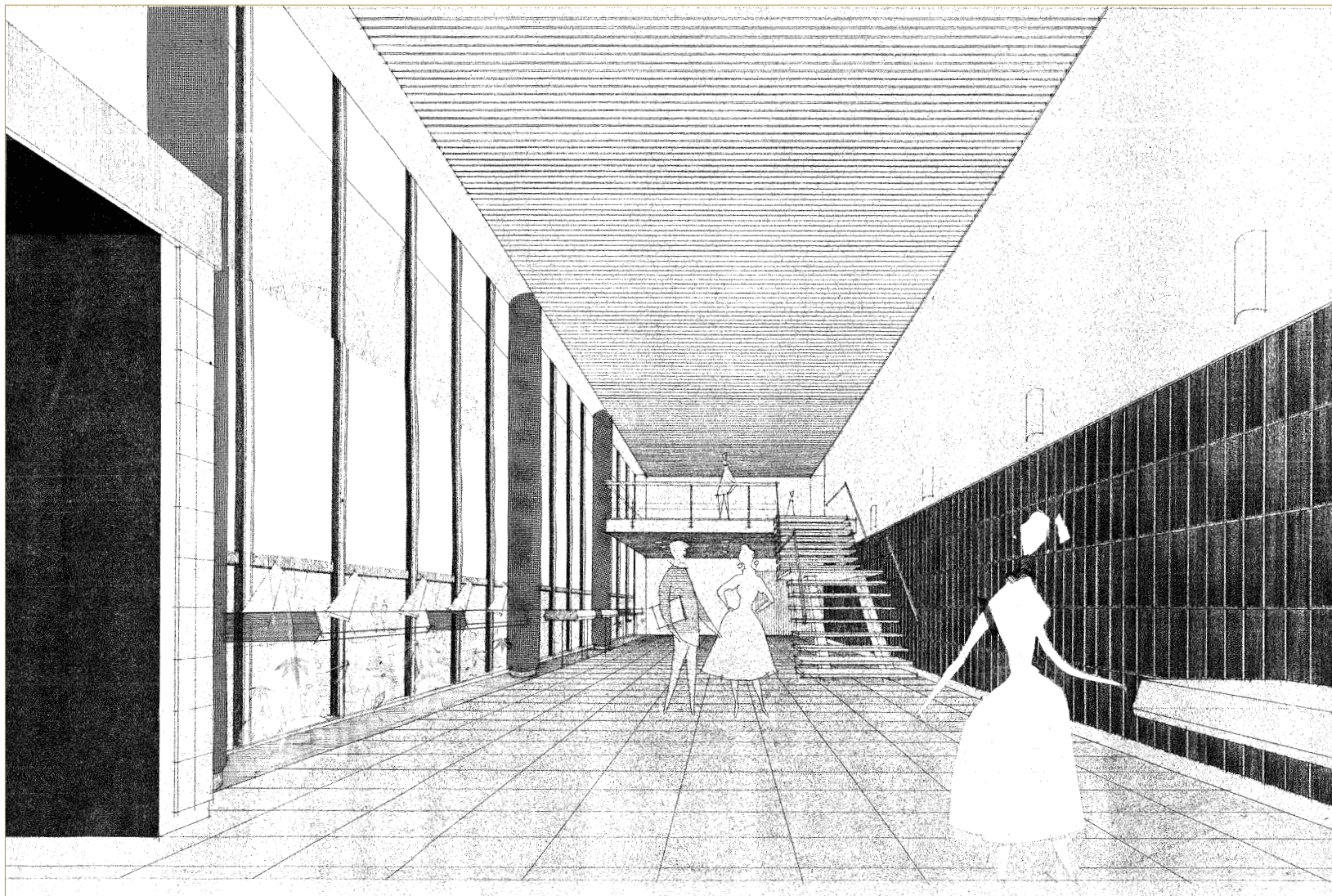
Fredning av utomhusanlegget skal **sikre bygningens eksponering mot omgivelsene**.

1 UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

Plantegning 1. etasje. Omfang av interiørfredning er markert med blå skravur. Opphavsrett: Statsbygg

1.

Skisse fra arkitektene Kvilhaug og Svare. Fra vestibylen.

2 BÆRENDE VERNEVERDIER

De bærende verneverdiene beskriver kvaliteter ved bygningen som skal ha spesielt fokus i den videre forvaltningen. Nye tiltak skal underordne seg de bærende verneverdiene.

VIKTIG UNIVERSITETSBYGNING

Dette markante formålsbygget markerer bibliotekets viktige plass på Universitetet i Bergen. UB er landets første universitetsbibliotek reist i nyere tid, og det første av UiBs formålsbygde monumentalbygg som er oppført i modernistisk stil.

MODERNISTISK BIBLIOTEK

Biblioteket fremstår som en troverdig og godt bevart representant for tidens moderne monumentalbygg. Bygningen har en helhetlig og lesbar form der ulike vertikale og horisontale volum spiller opp mot hverandre. Det er vanskelig å gjøre nye tilføyelser uten å forstyrre dette samspillet.

ROM/ROMSTRUKTUR

De synlige konstruksjonene, med bærende søyler og mesaniner i form av hengende betongdekker, gjør bygningen lesbar og transparent. Ombyggingen av biblioteket i 2005 forsterket åpenheten.

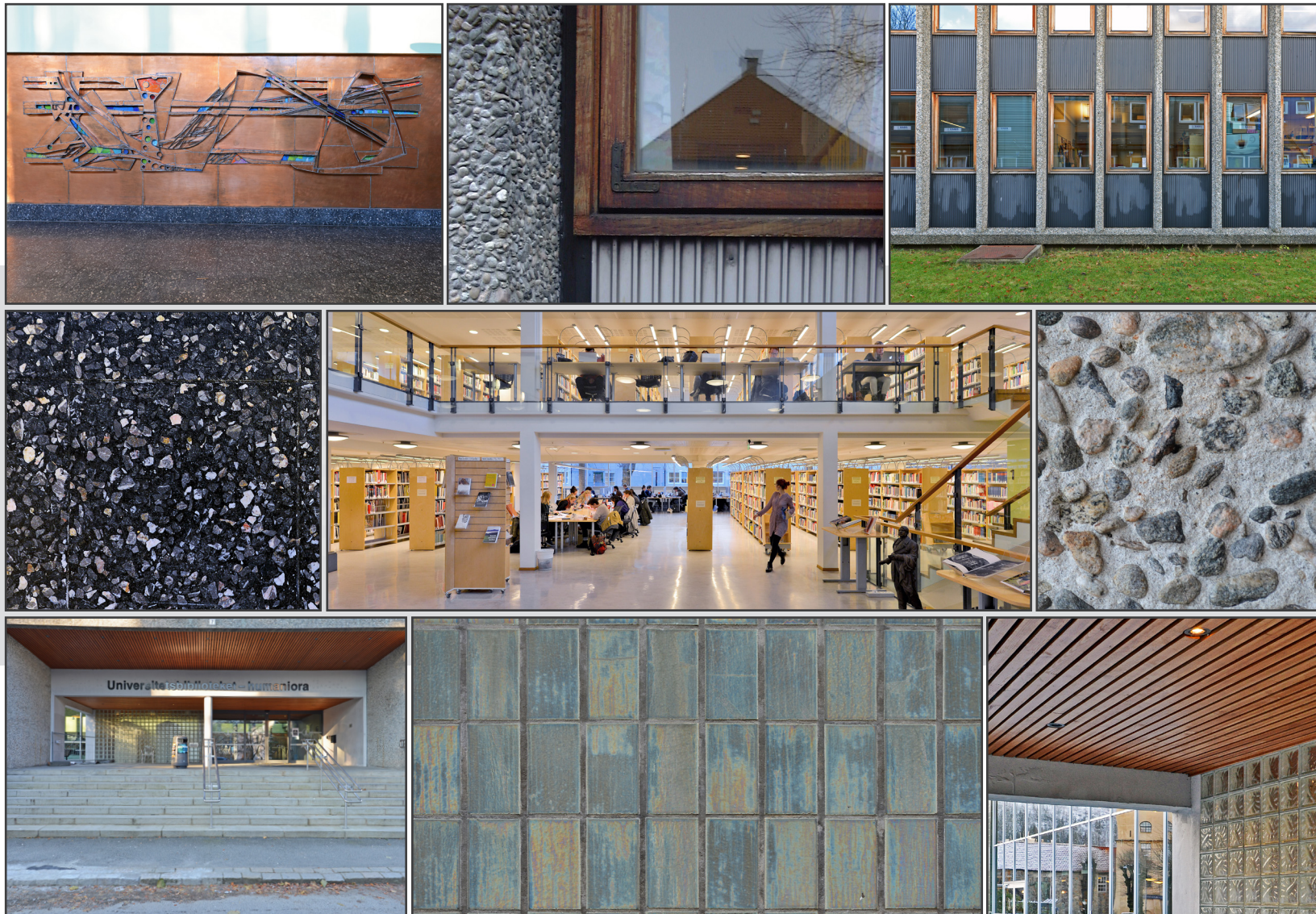
MATERIALER

Bygningen har en naturbasert materialbruk som er typisk for sin tid; store glassflater, frilagt betong, keramiske flis, skifer, teak, spilehimling, messing, stål, aluminium og kobber.

FREDET HAGE

Den transparente arkitekturen skaper god kontakt mellom livet inne i biblioteket og de grønne sonene utenfor. Grøntarealet er opprinnelig og planlagt som en del av den arkitektoniske helheten. De gamle lindetrærne i den fredede delen av utomhusområdet knytter den modernistiske bygningen til byhistorien og historien på eiendommen Fastings Minde som går flere hundre år tilbake.

3 GENERELT

3.1 Formålet med Forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen er utarbeidet på bakgrunn av Landsverneplan for kunnskapsdepartementet og bestemmelser gitt i kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar» 1. september 2006.

Forvaltningen skal sikre at de kulturhistoriske verdiene som knytter seg til de fredede bygningene blir ivaretatt både på kort og lang sikt.

Forvaltningsplanen er utarbeidet i samsvar med antikvariske prinsipper og inneholder detaljert registrering og dokumentasjon av hver enkelt bygning, samt beskrivelse av forhold som må ivaretas ved rehabilitering og endring.

Forvaltningsplanen beskriver prosedyrer og rutiner for vedlikehold av de enkelte husene, og beskriver ansvarsfordeling og arbeidsfordeling hos eier i alle spørsmål om vedlikehold og tiltak på eiendommen.

Forvaltningsplanen inneholder premisser for vurdering av utviklingsmuligheter og begrensninger for eiendommen og fredede enkeltbygg.

Forvaltningsplanen gir retningslinjer for nødvendig kontakt med rett kulturminnemyndighet.

3.2 Lovgrunnlag

Vernet av Universitetsbiblioteket – Haakon Sheteligs plass 7 er hjemlet i:

- Kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar». 1. september 2006
- Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, fredningsvedtak av 18. juni 2014
- Kulturminneloven § 22 a

3.3 Kulturminnemyndighet

- Planen har gyldighet som **forvaltningsplan** for eiendommen Haakon Sheteligs plass 7, Universitetsbiblioteket, som fredet bygning.
- **Riksantikvaren er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i Statens eie som er fredet etter kulturminneloven eller angitt i Landsverneplanen.
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i statens eie som har verneklasse 2, jfr. brev fra Kunnskapsdepartementet av 16.06.2016: *Statens kulturhistoriske eiendommer (SKE) – Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet – VERNEKLASSE 2, utvalg byggverk og utomhusområde til bekreftelse.*
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for graving i fredede utomhusanlegg som er i statens eie.

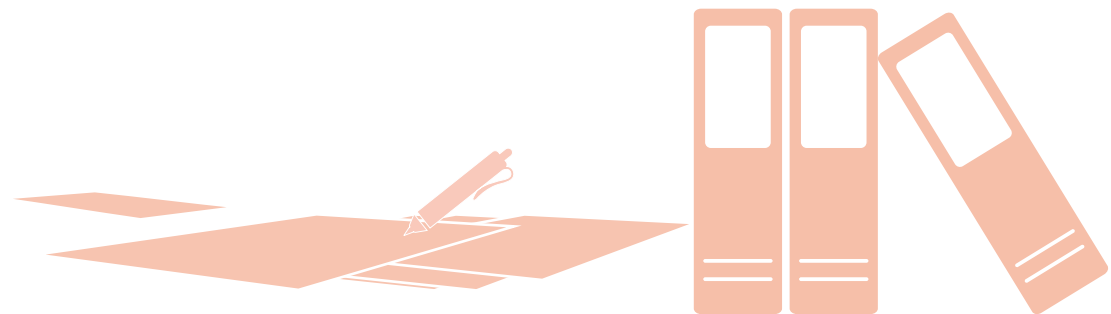
4 VERNEBESTEMMELSER

Den fredete bygningen skal vedlikeholdes og brukes slik at den ikke forfaller. Universitetet i Bergen har, som eier også forvalteransvar.

De særbestemmelser som det er redegjort for i dette dokumentet skal være førende i UiBs (Eiendomsavdelingens) ordinære styringsdokumenter og gjennom ordinære rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold.

Det må ikke igangsettes vedlikehold eller tiltak som kan motvirke formålet med vernet. Større endringer/utskiftinger av ikke-vernede elementer i den vernede bygningen defineres derfor som tiltak med tilhørende prosedyre kap 4.3.

Vedlikehold og istandsetting skal skje med materialer og metoder tilpasset anleggenes og bygningenes egenart og arbeidet skal utføres av håndverkere med riktig kompetanse til oppgaven. Arbeider i et vernet bygg må gjøres på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene, men derimot tilfører huset ny kvalitet.

4.1 Hva er vedlikehold?

Med **vedlikehold** menes fornyelse av overflater med samme type materialbruk og farger som eksisterende. Endring eller større utskifting regnes ikke som vedlikehold.

Hovedprinsipp for vedlikehold

Det er bedre å vedlikeholde enn å reparere, og det er bedre å reparere enn å skifte ut.

Ved vedlikehold og eventuell utskifting skal det brukes materialer som tilsvarer opprinnelig materialbruk.

Eksempel på vedlikehold

- **Maling/oljing**
med samme type maling/olje og farge som eksisterende
- **Små reparasjoner av murverk**
med samme type betong, tegl og mørtel
- **Utskifting av enkelttegl**
med tegl av tilsvarende farge, størrelse og overflate
- **Små reparasjonen av taktekke**
med samme materialbruk som eksisterende

4 VERNEBESTEMMELSER

4.2 Hva er tiltak?

Alt arbeid utover vanlig vedlikehold defineres som tiltak. Tiltak skal dispensasjonsbehandles hos Riksantikvaren. Søknad om dispensasjon må inneholde beskrivelse av tiltakets omfang og konsekvenser for bygningen. Tillatelse må foreligge før tiltak kan iverksettes.

Hovedprinsipp innen bygningsvernet

- **Mest mulig** av bygningens ulike deler skal bevares.
- **Skjulte deler** av bygningen (konstruksjoner og bakenforliggende lag) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater). Det er et mål å bevare helheten på best mulig måte, ikke bare det visuelle uttrykket.
- **Hvis man må endre**, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske «arkivet» er bygningen selv.
- **Endringer skal**, om mulig, være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen vil fremstå slik den var før endring.

Eksempel på tiltak – NB: listen er ikke fullstendig

- **Inngrep i konstruksjon** eller overflate ved f.eks. tilpasning til UU, trekking av nye kabler m.m.
- Montering eller fjerning av **lettvegger**
- Utskifting eller endring av **vinduer og dører** med karmen og listverk
- Rive/skifte ut utvendige eller innvendige **bygningskonstruksjoner**
- Endring av **overflatebehandling** som f.eks. maling av umalte/oljede flater og detaljer, fjerning av eldre malingslag, endring av opprinnelig/eksisterende fargevalg
- Utskifting eller endring av utvendig **kledning, taktekking eller fargevalg**
- Utskifting av **himlingsplater/innvendig kledning**
- **Større endringer/utsiftninger** av **ikke-vernede elementer** i den vernede bygningen
- Montering av **teknisk utstyr, lås og beslag, renner og nedløp**

4.3 Hvem gjør hva?

Riksantikvaren er forvaltningsmyndighet for denne fredede bygningen. Før tiltak iverksettes, skal det foreligge tillatelse fra Riksantikvaren.

Eiendomsdirektøren forvalter på vegne av eier, Universitetet i Bergen, denne fredede bygningen. Fagansvar er delegert til **kulturminneansvarlig**.

Kulturminneansvarlig deltar i beslutninger og iverksettelse av strategi for den fredede bygningen sammen med eiendomsdirektør og lederne for Eiendomsavdelingens driftsavdeling og prosjektavdeling. Kulturminneansvarlig har ansvar for kommunikasjon med Riksantikvaren, faglig skjønn knyttet til vernet og søknader om dispensasjon fra fredningsvedtaket.

Driftsavdelingen utøver daglig og/eller periodisk tilsyn med bygningen og kvitterer på inspeksjonslister tilpasset denne fredede bygningen. Driftsavdelingen skal fortløpende og i tråd med FDVU og forvaltningsplanens angivelser, avdekke mangler som utløser vedlikeholdstiltak. Når driftsavdelingen avdekker mangler som utløser behov for tiltak/bygningsmessige endringer utover vanlig vedlikehold, skal kulturminneansvarlig varsles. Dokumentasjon av mangel og forslag til tiltak skal fremlegges i eget skjema «Vøl og vern», kapittel 6.

Prosjektavdelingen er ansvarlig for søknadspliktige tiltak og ansvarlig for igangsetting og gjennomføring av prosjekt i bygningen. Prosjektleder for tiltaket har ansvar for å utarbeide saksdokument som skal være underlag for søknaden til Riksantikvaren om ev dispensasjon fra fredningsvedtaket. Prosjektleder har ved prosjektavslutning ansvar for å oppdatere kap. 5.2 «Kronologisk endringshistorikk» i denne Forvaltningsplanen.

5 BESKRIVELSE AV BYGNING

Universitetsbiblioteket

Fra nord troner boktårnet ved nedkjørselen til bibliotekets tekniske område med personalinngang, lasterampe og garasje. Foto: EIA

Foto: Alf Edgar Andresen, UiB

Med en gave på 5 millioner kroner fra Johan Ludvig Mowinckels rederi A/S kunne UiB åpne Universitetsbiblioteket i 1961. I denne forbindelse ga Universitetet fra seg tomt til Bergens Sjøfartsmuseum som også ble finansiert av byens rederinæring. Biblioteket ble plassert på eiendommen Fastings Minde der arkitekt Egill Reimers i 1917 planla universitetsområdet, med bibliotek, om enn i en annen arkitektonisk form.

5 BESKRIVELSE AV BYGNING

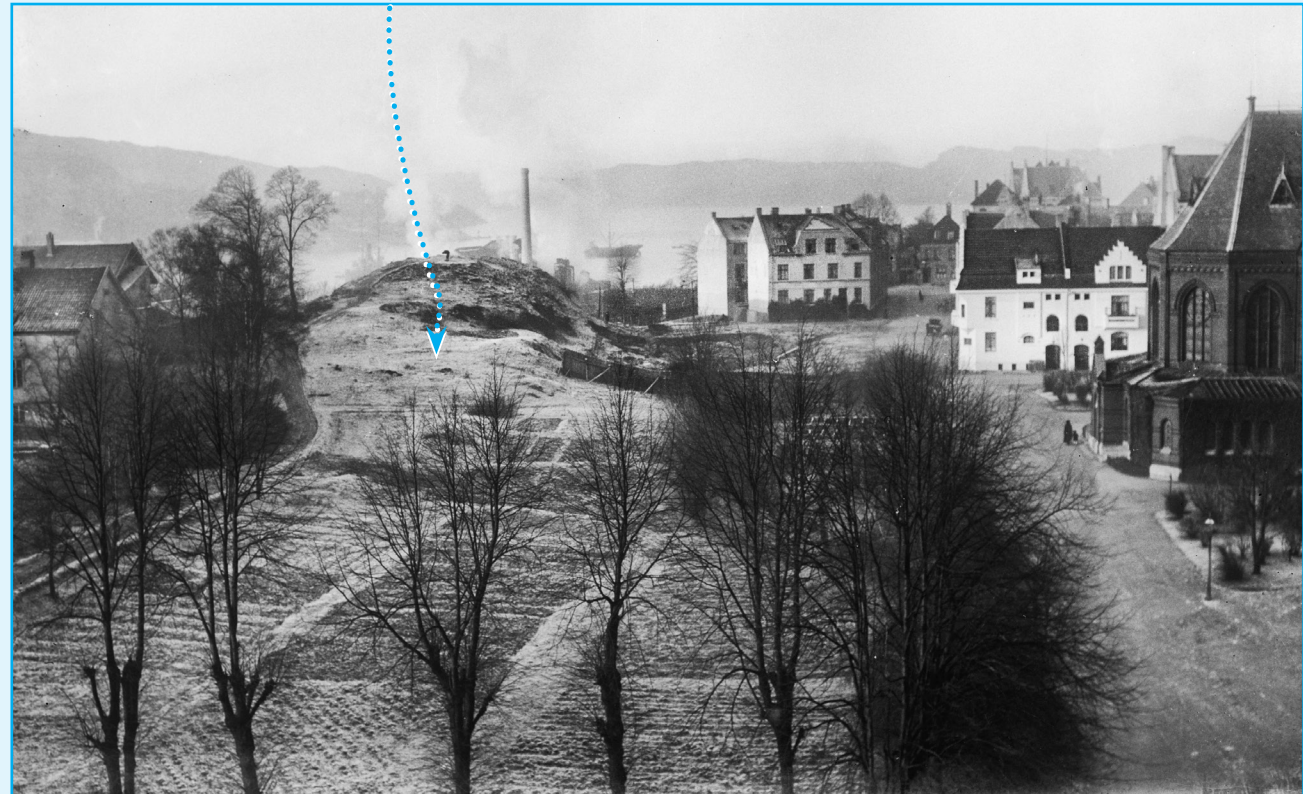
5.1 Bygningens historie

Universitetsbiblioteket er en av de første formålsbygde bygningene som ble reist av UiB. Biblioteket fra 1961 er tegnet av arkitektene Kåre Kvilhaug og Jo Svare. En gave fra J. L. Mowinckels rederi finansierte bygget som i dag huser bibliotek for humaniora samt Universitetsbibliotekets administrasjon.

Universitetsbiblioteket i Bergen ble formelt opprettet i 1948, to år etter at UiB var etablert. UB er en videreføring av Bergens Museums bibliotek som ble grunnlagt sammen med museet av stiftsamtmann Frimann Koren Christie i 1825. Da museumsbygningen ble reist og etter hvert fikk sine to fløyer, ble museumsbiblioteket liggende i sørfløyen, der aulaen er i dag. Biblioteket lå i tredje etasje med trapp ned til lesesal og utlånsrom i andre. På 1950-tallet var biblioteket og denne lesesalen felles for alle studentene ved UiB. Et fotografi fra denne tiden viser at søylene i lesesalen var supplerte med flere ekstra grovt tilhuggede støtter for å holde taket på plass. Årsaken var økende tyngde av alle bøkene i biblioteket i etasjen over.

Et annet bilde, fra 1965, forteller at studentene satte stor pris på det nybygde biblioteket. De stod i lange køer utenfor om morgenen før dørene til lesesalen åpnet.

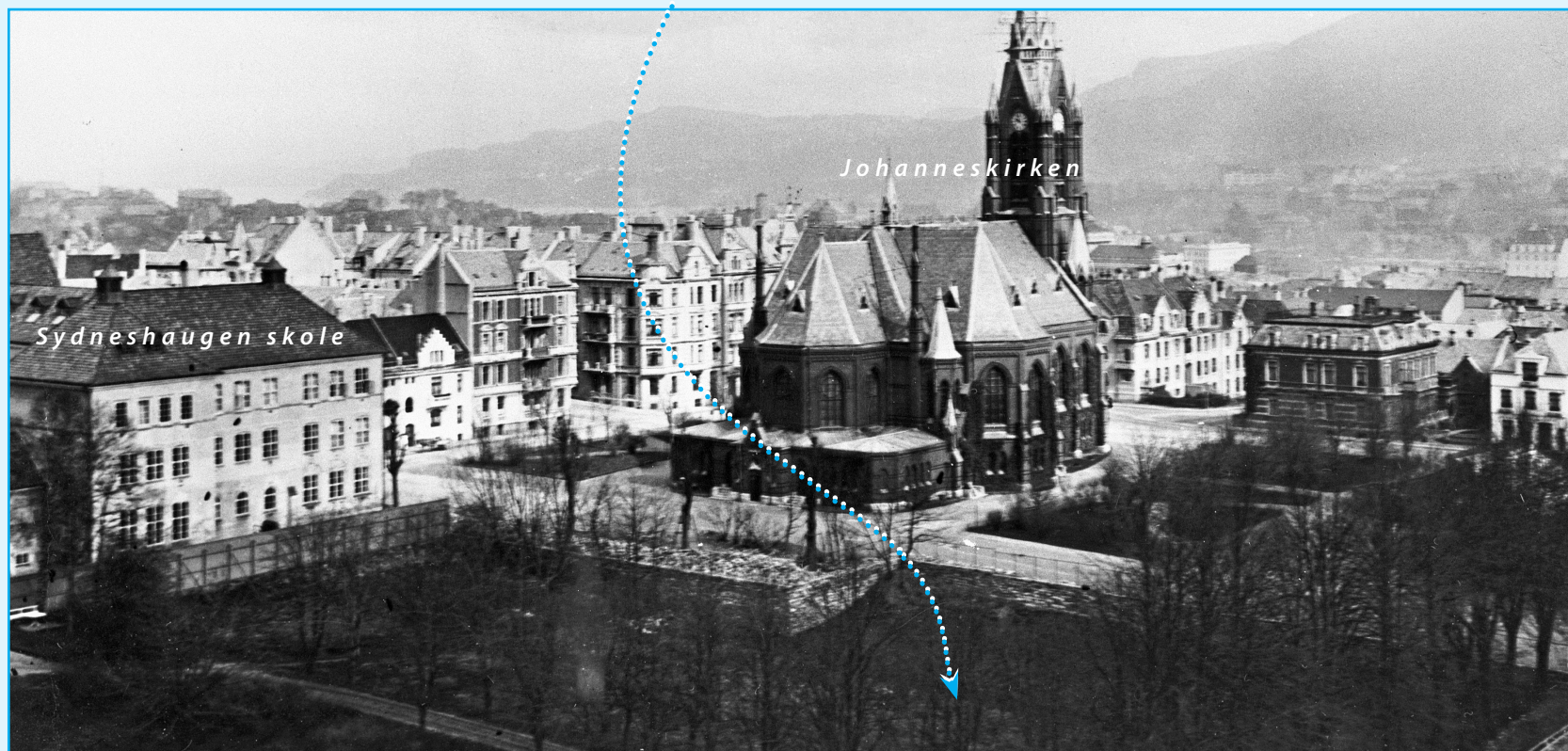
Tomt til Sydneshaugen skole

Her på Fastingmarken ved Johanneskirken ble Universitetsbiblioteket plassert. Knausen bakerst i bildet ble skutt vekk da tomten til Sydneshaugen skole ble klargjort. Her lå bålet under byens store St. Hans-feiring frem til 1884. Foto: Atelier KK, Universitetsbiblioteket i Bergen

Tomten til Universitetsbiblioteket

Bibliektomten er fremdeles en grønn plett. Sydneshaugen skole er bygget og Ivar Aasens gate fortsetter forbi Johanneskirken mot Haakon Sheteligs plass. Denne forbindelsen er videreført som gangvei gjennom det nedsenkede utomhusområdet øst for biblioteket. I nedre høyre billedkant ser vi Fastings lindeallé. Noen av disse trærne er bevart ved inngangspartiet til Universitetsbiblioteket. Fotograf ukjent, Universitetsbiblioteket i Bergen

5.1 Bygningens historie

Universitetsbiblioteket ligger på den såkalte Dårligmarken, et tidligere litt myrlendt område på den gamle gården Fastings Minde som forfatter og rådmann Claus Fasting fikk opparbeidet rundt 1790. Bibliotektomten er sentralt plassert i det arealet Bergen kommune kjøpte for Bergens Museum i 1914 for å berede grunnen for Bergens Museums planlagte universitetsutbygging. Arkitekt Egill Reimers vant i 1917 reguleringskonkurransen for et universitetsområde på Fastings Minde. Sydneshaugen skole og Historisk Museum ble bygget i tråd med denne planen, resten av området ble lenge liggende ubebygget i påvente av muligheter og midler som kunne realisere universitetsplanene.

Biblioteket var tiltenkt en viktig rolle i det planlagte Bergens Universitet. Allerede i 1920-årene var det blitt trangt i bokhyller og i boklageret i museumsbygningen. Det ble snakket om behov for et nybygg. Men årene gikk og boksamlingen vokste videre. Planleggingen av et nybygg for biblioteket tok først for alvor til i 1940-årene da Universitetet i Bergen var blitt en realitet. Universitetsbiblioteket i Bergen hadde da landets nest største vitenskapelige bibliotek. 300 000 bøker hadde behov for nytt tilholdssted.

Etter fullføringen av de to fløyene ved Geofysisk institutt på Florida, stod nybygg for boksamlingen øverst på ønskelisten. Men bevilgningene fra staten lot vente på seg. I 1954 løste saken seg i form av en gave fra Johan

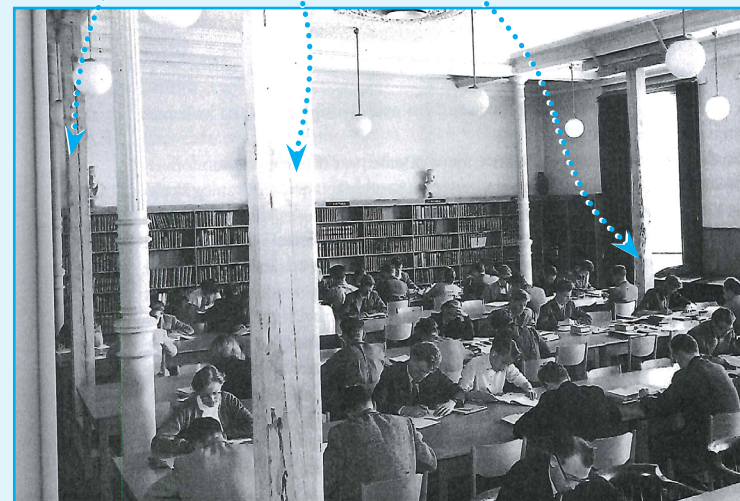
Bibliotekets lesesal med utlånsrom i andre etasje i sørfløyen til muséet på Muséplassen 3. Vindeltrappen ved vinduet fører opp til boksamlingen i tredje etasje. Fotograf ukjent, Universitetsbiblioteket i Bergen

Forsterkede søyler

Biblioteket ca. 1925, den gang det holdt til i sørfløyen til muséet på Musépllassen 3. Det begynner å bli trangt om plassen. Fotograf ukjent, Universitetsbiblioteket i Bergen

Behovet for et nybygg begynte å bli prekært. Flere av landets aviser var opptatt av dette. Bergens Arbeiderblad skrev i 1949: «Med ryggen mot vegg og døden over hodet. 300 000 bind bøker i akutt brannfare på Universitetsbiblioteket. Taket lekker og gulvene truer med å bryte sammen under belastningen.»

Fotograf ukjent, Universitetsbiblioteket i Bergen

5.1 Bygningens historie

Ludvig Mowinckels Rederi AS. Giveren ville i utgangspunktet være anonym, men det ble vanskelig siden gaven også skulle være til minne om skipsreder og tidligere statsminister Johan Ludvig Mowinckel (1870-1943). En minneplakett i inngangshallen forteller i dag om gaven under en byste av Mowinckel utført av Cathe Wallendahl.

I Universitetet i Bergens historie, bind 1, antydes det at det var en sammenheng mellom gaven til universitetsbiblioteket og avgjørelsen om at UiB i 1954 stilte en tomt i universitetsområdet på Fastings Minde til disposisjon for nybygget til Bergens Sjøfartsmuseum. Dette museet ble også reist for pengegaver fra skipsredere.

Da universitetsbiblioteket åpnet som nærmeste nabo til Sydneshaugen skole, var driften av Rosenbergs asyl på Fastings Minde nettopp avviklet. Planen var at både asylens bygninger vest for Sydneshaugen skole og hovedbygningen på Fastings Minde skulle rives for å frigjøre byggegrunn. Takket være HF-byggets arkitekter har biblioteket fremdeles trevillaen som nabo i vest.

Biblioteket ble bygget tett inntil flere gamle lindetrær. Disse tilhørte den alléen Claus Fasting skal ha plantet ca. 1790 langs den gamle ferdselsveien fra Nygårdsporten forbi Fastings Minde og over mot Møhlenpris. Lindetrærne tilhører nå det utomhusområdet ved biblioteket som er fredet.

Johan Ludvig Mowinckel. Byste utført av Cathe Wallendahl. Foto: EIA

Bygningen som lenge var hovedbibliotek for UiB, er nå bibliotek for humaniora. De andre fakultetene har sine lokale bibliotek. I 2005 ble biblioteket bygget om til et åpent bibliotek for selvbetjening. I denne forbindelse ble også dagens fredede vrimleareal vest for inngangen noe endret. Her ble da etablert en kaffibar med sitteplasser, opprinnelig trapp opp til andre etasje ble tatt vekk. En ny, skiferdekket terrasse utenfor kaffibaren fikk faste utemøbler. En rampe for universell tilgjengelighet er etablert langs bibliotekets sørfasade med åpning mot vest i inngangspartiets markante omramming av gruslagt betong.

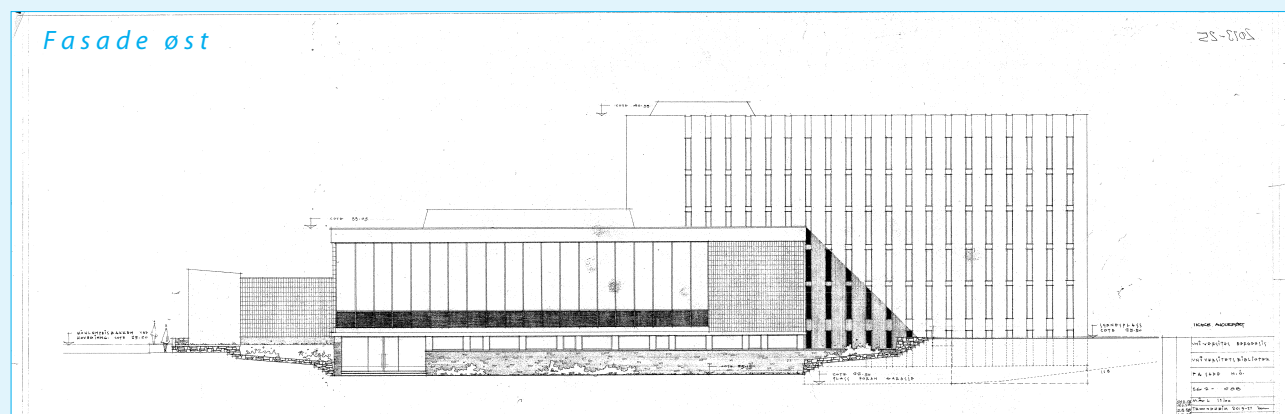
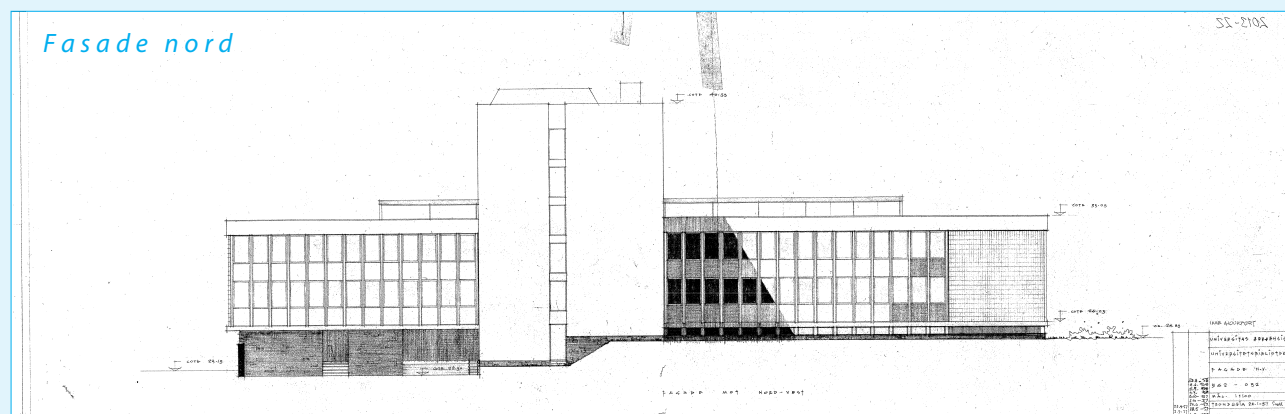

Studentene flytter fra lesesalen i muséet til ny lesesal i det nye universitetsbiblioteket, med hver sin stol. Foto: BT, Universitetsbiblioteket i Bergen

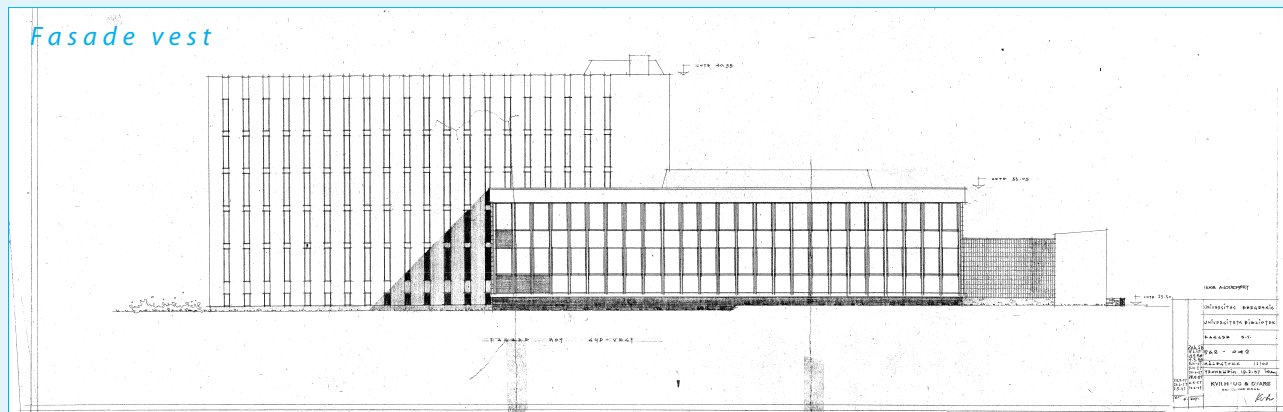
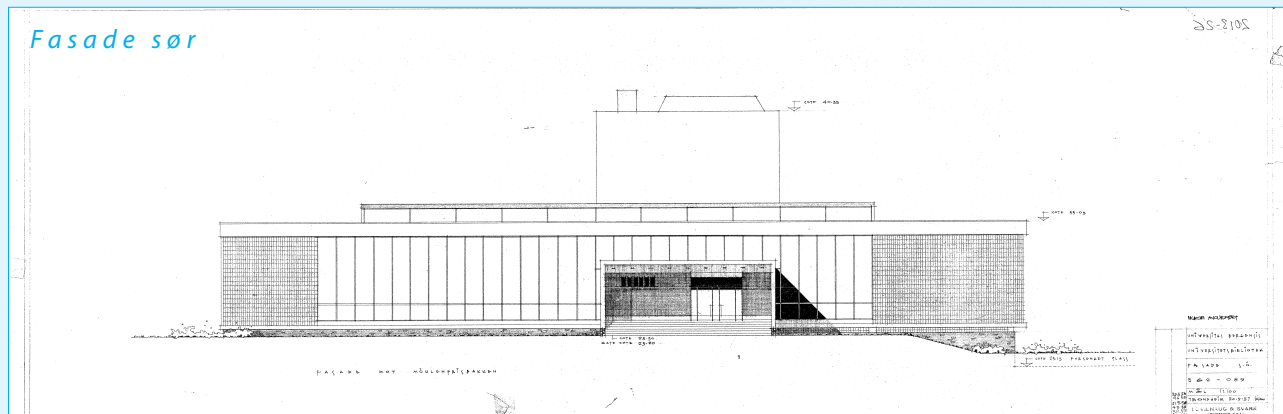

Dette var et vanlig syn de første årene etter at UB åpnet. Studentene stod i kø for å få plass på lesesalen. Fotograf ukjent, Universitetsbiblioteket i Bergen

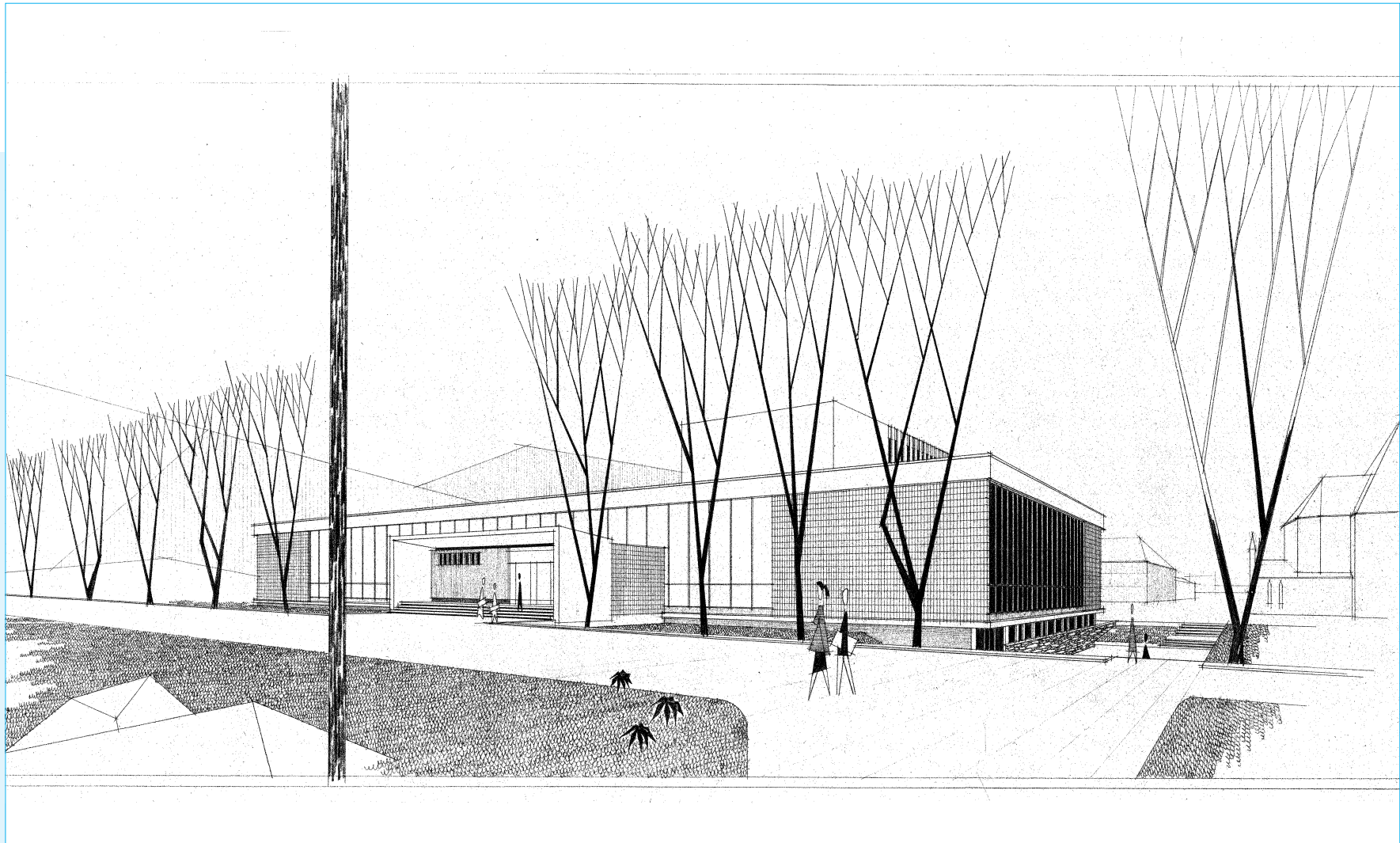
5.1 Bygningens historie

Universitetsbiblioteket. Arkitektene Kåre Kvilhaug og Jo Svare, 1957

Universitetsbiblioteket. Arkitektene Kåre Kvilhaug og Jo Svare, 1957

Arkitektene tok hensyn til den gamle alléen når de plasserte Universitetsbiblioteket. Hagen ble planlagt som en del av arkitekturen. Det nedsenkede utearealet øst for bygningen gir dagslys til rommene i bibliotekets underetasje samtidig som det ivaretar den gamle forbindelsen fra Ivar Aasens gate til muséet. Arkitektene Kåre Kvilhaug og Jo Svare, 1956

Universitetsbiblioteket sett fra nordøst (oppe til venstre), sørvest (oppe til høyre) og sørøst (nede) før og etter at lindetrærne ble styvet.
Fotograf: Norvin Reklamefoto AS, Universitetsbiblioteket i Bergen

5.1 Bygningens historie

Før ombygging

Bibliotekets markante inngangsparti ble endret under ombyggingen i 2005. Den opprinnelige flisveggen med dobbel inngangsdør er tatt bort.

Den fremskutte omrammingen av inngangspartiet har fått åpning mot vest for den nye betongrampen. En ny vegg av glassbyggestein er bygget mot vestibyle. Nytt vindfang har glassdører i glassvegger. Trappen har fått to nye rekkverk i stål.

Bilde over: Fotograf: Knut Strand, Bergens Tidende. Andre bilder: EIA

Etter ombygging

Før ombygging

Bibliotekets sentralrom før ombyggingen i 2005. Foto: Norvin Reklamefoto AS, Universitetsbiblioteket i Bergen

2017

Bibliotekets sentralrom sett mot øst etter ombyggingen. Foto: EIA

Emaljert verk av Else Hagen. Emalje og kobber. Foto: EIA

Bibliotekets sentralrom i 2017 sett mot øst. Foto: EIA

OM ARKITEKTENE – Kåre Kvilhaug og Jo Svare

Kvilhaug 1925-2013, Svare 1930-2016

Kåre Kvilhaug var født i Bergen, **Jo Svare** i Vågå. Begge tok arkitektutdanning ved NTH der de ble lærere. Kvilhaug var ved NTH som professor til i 1990, Svare jobbet som førsteamanuensis til i 1997. De underviste spesielt i planlegging og organisering av større bygg.

Fra sent 50-tall til tidlig 70-tall drev de felles arkitektkontor i Trondheim. De ble premierte i en rekke arkitektkonkurranser. I tillegg til Universitetsbiblioteket i Bergen, tegnet de blant annet Orkanger aldershjem, nybygg for Tekniske etater i Trondheim og en rekke skoler. Dessuten restaurerte de mange bygninger og tegnet flere eneboliger. Bygningene de skapte, var som UB, funksjonalistiske i tidstypisk modernistisk stil.

Kilder: Store norske leksikon, NALs medlemsarkiv og Sissel Svare.

Bergen rådhus fra 1974, tegnet av Erling Viksjø, har som UB, frilagt betong i fasaden. Begge disse bygningene er typiske for modernistiske monumentalbygg fra sin periode. Foto: EIA

5.2 Kronologisk endringshistorie

Lindealléen til
Fastings Minde

Tomten til
Universitets-
biblioteket

1825

Bergens Museum etableres, med bibliotek. Museet leier lokale i andre etasje i Seminarium Fredericanum, dagens **Bergens barneasyl** (foto) på Asylplassen. Foto: Gustav Brosing, 1957, Universitetsbiblioteket i Bergen.

Området før UB ble bygget. Foto: Widerøe's Flyveselskap, Billedsamlingen Universitetsbiblioteket i Bergen

1851

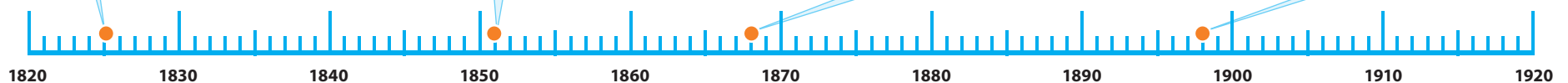
Bergens museum holder nå til i det Klagenbergske hus ved Smålungeren. Biblioteket blir tilgjengelig for «alle og enhver» en time hver fredag. Boksamlingen teller ca. **3600 bind**.

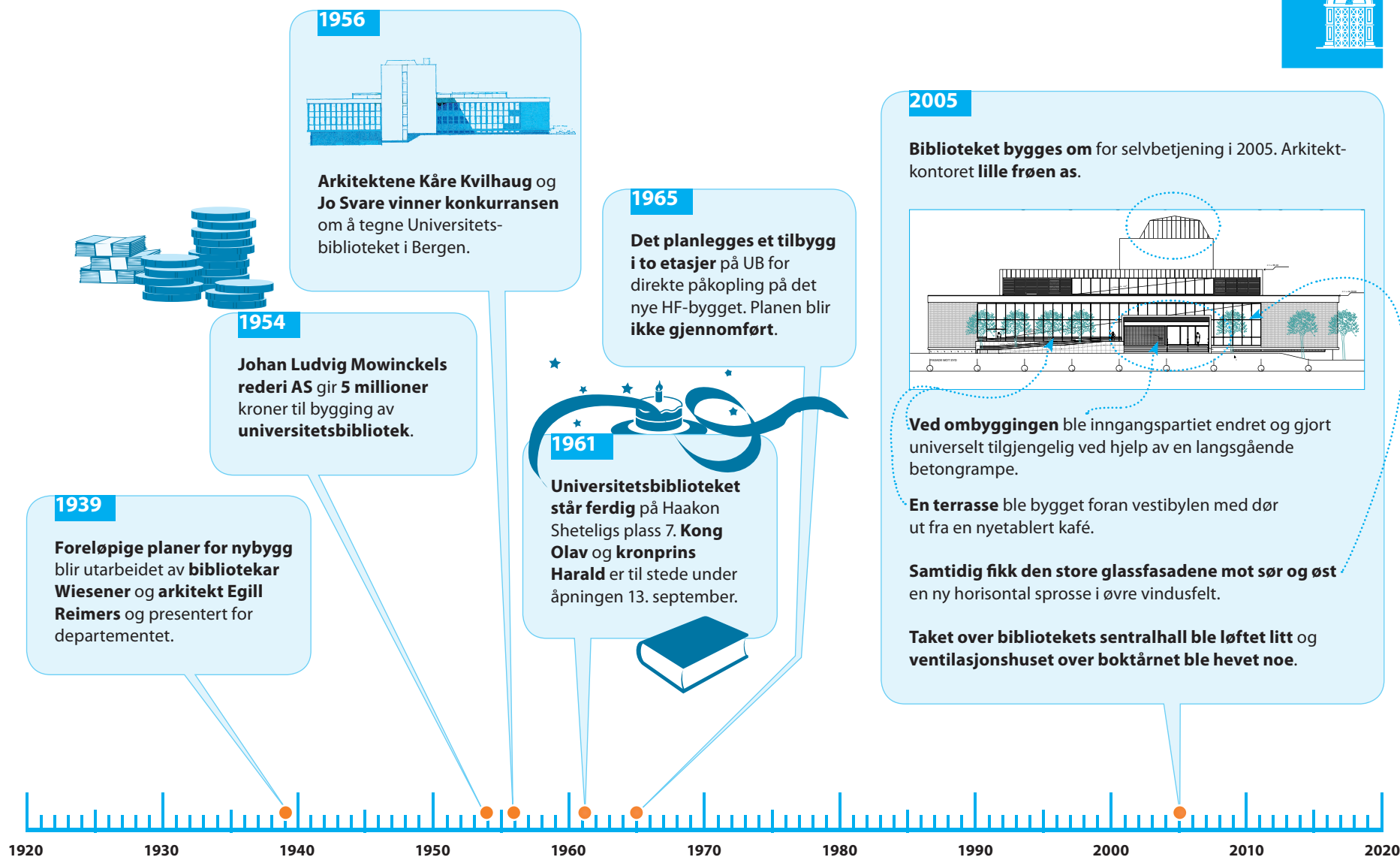
1868

Muséet har tatt i bruk nybygget på Muséplassen. Biblioteket ligger i første etasje i søndre del av bygningen, i to rom ut mot hagen. Åpningstid mellom klokken 12 og 13 tre dager i uken. Boksamlingen bygges opp.

1898

Biblioteket flytter til sørfløyen i den **utvidede museumsbygningen**. Åpningstid 10-14 og 17-20. **Biblioteket** blir plassert i tredje etasje, lesesal og utlånsrom i etasjen under.

5.2 Kronologisk endringshistorie

Endring fremtid

- = år med tekstblokker
- = år med tekst på forrige eller neste side

**Plass til
ny endringshistorikk**
Fyll på!

5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi

SÅRBARHET

Universitetsbiblioteket

Arkitektene Kåre Kvilhaug og Jo Svare skapte et bibliotekanlegg som brøt med den klassiske byformingstradisjonen som lå til grunn for Egill Reimers plan for universitetsområdet på Fastings Minde. Men de tok, som Reimers ved Historisk museum, hensyn til den gamle lindealléen som gikk over Sydneshaugen og ned mot Møhlenpris. Flere lindetrær fra alléen som ble plantet ca. 1790 står på begge sider av hovedinngangen. Foto: Alf Edgar Andresen, UiB

Universitetsbiblioteket er det første av Universitetets formålsbyggede monumentalbygg som blir oppført i den modernistiske stilen. De to foregående større byggeprosjektene, Historisk museum i 1927 og Geofysen i 1928, var forankret i et klassisk historisk arkitekturuttrykk med inspirasjon fra Bergenskolen.

Universitetsbiblioteket er det første markante bruddet med Reimers plan fra 1917 for et klassisk forankret campusanlegg. Mens Reimers plan følger en klassisk byformingstradisjon, er Universitetsbiblioteket tydelig forankret i en modernistisk tradisjon der bygningen ligger som en paviljong i et omsluttende parkområde. Biblioteket, som er sentralt plassert på Fastings Minde, åpner seg mot omgivelsene og understreker

UB var UiBs første formålsbygg i modernistisk stil og landets første universitetsbibliotek i moderne tid. 300 000 bøker flyttet inn her i 1961. Foto: EIA

slik samtidens ønske om å åpne opp utdanningsinstitusjonene og tilby utdanning til alle. Med denne bygningen fikk Bergen landets første universitetsbibliotek i moderne tid. Biblioteket har således høy nasjonal universitetshistorisk verdi.

Bygningen er fredet som representativt eksempel på modernistisk arkitektur fra tidlig 60-tall. Den funksjonalistiske bibliotekbygningen

demonstrerer den tids nye, rasjonelle byggemetoder, en form som følger funksjonen, og bruk av nye materialer som store glassfelt og frilagt betong. Bygningen er påkostet med materialbruk av høy kvalitet. Ikke minst er vinduer i edeltre med på å gi biblioteket et eksklusivt preg.

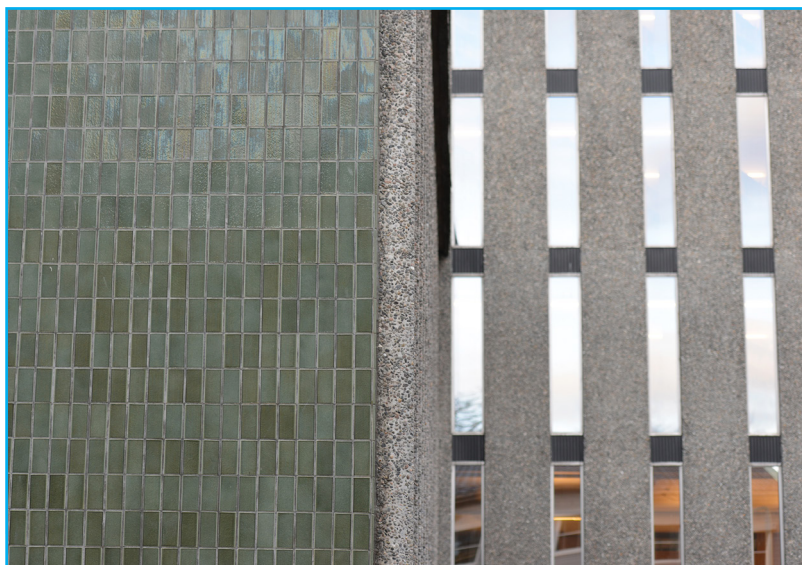
Arkitektene Jo Svare og Kåre Kvilhaug plasserte bygningen tett ved den gamle ferdselsveien over Sydneshaugen mot Møhlenpris.

Da Universitetsbiblioteket var nytt, fortalte avisene om fasader av havskurt Herdla-singel. Fra å være hovedbibliotek for alle fakultet er det biblioteket for humaniora som holder til her. Foto: EIA

Bibliotekets hovedtrapp ligger mellom gjenstående trær i Claus Fastings lindeallé fra 1790-årene. Opprinnlig var dette bibliotek for alle UiBs fakulteter. Bygningen betjener nå først og fremst de humanistiske fagene, noe som kan skape behov for å vende virksomheten mer mot HF-bygget.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Grønne keramiske fliser og betong med frilagt grus. Teakvinduer med malte metallplater. Materialpaletten er tidsriktig. Foto: EIA

Universitetsmuseets nybygning fremstår stilhistorisk som en typisk representant for sin tid, med sin moderne komposisjon og med bruk av moderne materialer. Et horisontalt lavt fremre bygg er satt opp mot et vertikalt boktårn i bakkant. Store vindusfelter åpner bygningen mot de parkaktige omgivelsene, og bygningens søylekonstruksjoner blir brukt som et dekorativt element i fasadene. Materialbruken er tidstypisk med betong med frilagt steintilslag i fasaden, sammen med keramiske fliser, glassbyggestein og store glassfelt.

Foto: EIA

Med sine store glassfasader både inne og ute, representerer bygningen en moderne romforståelse. Mens den klassiske arkitekturen dyrket de sluttede definerte rom, flyter rommene i den moderne arkitekturen over i hverandre. Store glassfasader åpner bygningens innerom opp mot omkringliggende hageanlegg. Inne i bygningen gjør tilsvarende innvendig bruk av glass og åpne messaninetasjer at også innerommene flyter over i hverandre. Særlig er dette tydelig i den store forhallen, der det store glassfeltet åpner rommet mot parken i sør. Innvendig er det visuelle forbindelser på tvers gjennom hele den store hallen, fra den nedsenkede parken i øst til vinduene i vest.

Bibliotekets underetasje åpner seg mot den nedsenkede hagen i øst. Byste av Ivar Aasen, skulptør Arne Mæland. Foto: EIA

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader

SÅRBARHET

Fasade mot sør. Foto: EIA

Fasade mot øst. Foto: EIA

Fasadenes karakteristiske hovedkomposisjon er godt bevart, med et horisontalt lavt bygg mot sør og et vertikalt tårn mot nord. I tråd med tidens krav om «form follows function» kan man lese bygningens ulike funksjoner i fasaden. Det lave frontbygget med publikumsinngangen har store glassfelt der bibliotekets store vrimle- og adkomststrøm vender ut mot fasaden. Der kontorene ligger er det mindre vinduer. Boktårnet har høye smale vinduer, som på samme måte speiler funksjonen bak.

Fasadeuttrykket har en tydelig vertikalrytme som går igjen i både vindus-

oppdeling og eksponerte pilastre og veggfelter i fasaden. Mens de store glassfeltene har glass i hele høyden, er kontorfasadens vertikalitet skapt ved eksponerte søylemotiver i fasaden. Mellom hver søyle danner teakvinduer og kledningsplater av metall vertikale mellomledd. Frontbygget har bevarte felter med originale glaserte grønne keramiske fliser i fasaden.

De karakteristiske originale betongfasadene med frilagt stein og felter med keramiske fliser er bevart i original form. Alle de originale teakvinduene er bevart. Trevinduene ble restaurert i 2005, og det ble satt inn

Fasade mot nord. Foto: EIA

nytt glass og beslag. Originale kledningsplater av metall under vinduene er også bevart. Disse er istandsatt og malt ved siste ombygging. De øvrige aluminiumsvinduene ble skiftet ut med nye vinduer i 2005. I noen tilfeller, slik som i de store glassfeltene er vindusinnvidningen noe endret, ved at det er kommet til en ny sprosse i høyden. Vindusfeltets totale størrelse er imidlertid som opprinnelig. Det er kun inndelingen som er endret.

Det er gjort to endringer i fasadene. Den mest vesentlige fasadeendringen er ombyggingen av inngangspartiet for tilrettelegging for

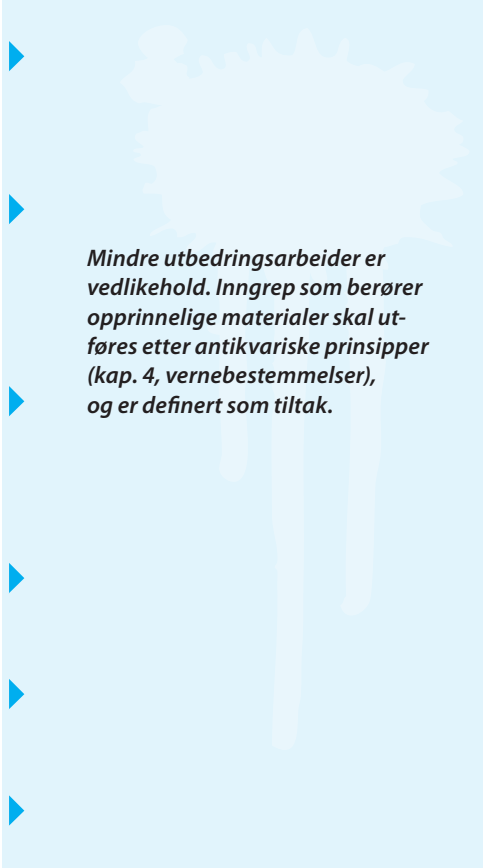

Fasade mot vest. Foto: EIA

rullestolrampe og universell utforming. Opprinnelig hadde inngangen en flisekledd fremtrukket front med glassdører. For å gi plass til rampen er vegglivet trukket lenger bak og istedenfor fliser er det satt inn en vegg av glassbyggesten. Det er også bygget ny spilehimling over det overbyggede inngangspartiet. I den nordre inngangen er det satt inn ny dør ved rampen, samt ny dør og rulleport ved trapp. Også taket over sentralhallen ble løftet i 2005, og det ble bygget to nye ventilasjonsrom på taket. Vinduer i takopplett mot sør er blitt noe høyere. Store opprinnelige vinduer i fasade mot sør og øst er delt i to av horisontal sprosse.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel grunnmur	Original sokkel av betong, kledd med skifer. Dette er med å gi bygningen et kvalitetspreg.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg konstruksjon	Originale vegger av betong, med frilagt eksponert tilslag av stein. Der det er store glassfelt bæres taket av betongsøyler, også disse er originale med frilagt tilslag i overflaten.	
Yttervegg utvendig overflate	Originale overflater med frilagt eksponert tilslag av stein i betong. Det antas at steinen kommer fra Herdla. Originale grønne, glaserte keramiske fliser. Profilerte malte stålplater i brystninger. Skifer i sokkel. Overflatene gir bygningen tidskoloritt.	
Gesims	Original bred gesims med frilagt eksponert tilslag av stein i betong. Kobberbeslag på toppen.	
Yttervegg innvendige overflater	Dels malte flater, dels eksponert tegl, dels glaserte keramiske fliser.	
Vinduer originale	Originale trevinduer med karmen og rammer i teak. Restaurert 2005 da glass og beslag ble skiftet ut/vedlikeholdt.	

Fasader (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Vinduer utskiftede	Nyere aluminiumsvinduer, skiftet ut i forbindelse med ombygging i 2005. Opprinnelig inndeling er noe modifisert, da primært ved at høye felter har fått en ekstra horisontal deling.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Ytterdør hovedinngang	Den originale hovedinngangsdøren er skiftet ut med en ny glass-skyvedør i 2005.	
Øvrige dører	Dører mot bakplassen er skiftet ut i 2005.	
Øvrige dører	Dører mot bakplassen er skiftet ut i 2005.	

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Yttertak

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

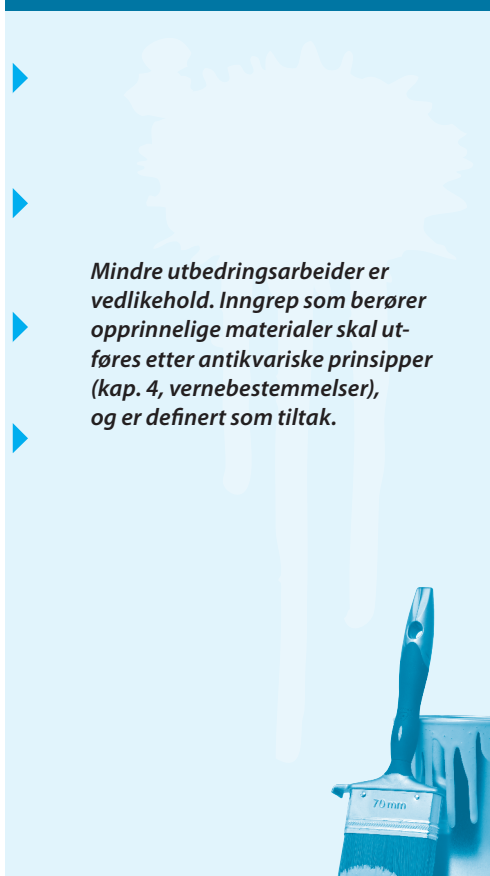

Yttertaket består av tre flate tak: Boktårnet, lavbygget og sentralrommet. Foto: Alf E. Andresen, UiB

Yttertaketets originale hovedform bestående av tre flate tak (boktårnet, lavbygget og sentralrommet) er i hovedsak bevart i tilnærmet original form, med ett unntak: Taket over det indre åpne hovedrommet i biblioteket ble løftet i forbindelse med ombygging i 2005. I forbindelse med løftet, ble den øvre vindusrekken mot sør forlenget slik at denne er blitt litt høyere enn opprinnelig. Samtidig ble det bygget to nye ventilasjonsrom på taket.

Ellers et takets ytre fremtoning opprettholdt, med brede gesimskasser i betong med frilagt stein. Synlige beslagsdetaljer i kobber er med på å gi bygningen et kvalitetspreg.

Yttertak

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Yttertak konstruksjon	I hovedsak støpte betongdekker, kompakt isolert. Over det sentralrommet er taket løftet med ny konstruksjon.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttertak tekking	Hovedtaket er kompakt isolert og flatene er tekket med papp/sarnafil. Overganger og vertikale flater på taket er tekket med kobberbeslag.	
Yttertak gesimsbeslag	Originale beslag av kobber.	
Yttertak, renner og nedløp	Innvendige nedløp.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Vestibulen slik den fremstod da biblioteket var nytt. Dører er byttet og noen vegger ved inngangen har fått ny posisjon, men mange originale bygningsdeler som fliser på gulv og vegger er intakt. Foto: Knut Strand, Bergens Tidende

Den opprinnelige primære romstrukturen er fremdeles tydelig lesbar i interiøret, selv om det er gjort tilpasninger til ny bruk. Det opprinnelige romlige hovedgrepet består av en langsgående forhall mot Haakon Sheteligs plass, framfor et bakenforliggende sentralhall som alle biblioteksfunksjonene er organisert rundt. Innerst ligger boktårnet med plass for magasiner. Et vesentlig trekk er den romlige sammenhengen og åpenheten mellom de ulike rommene, særlig på tvers av sentralhallen, men også på tvers av forhallen. Denne åpenheten mellom rom og etasjer skapes både

ved bruk av glass og ved åpne mesaniner. Denne flyten mellom rom er karakterisk for den moderne arkitekturen i motsetning til den klassiske arkitekturs mer sluttete rom. Flyten fra rom til rom representerer derfor en vesentlig kulturminneverdi i interiørene.

Interiørene slik de fremstår i dag, har flere bevarte originale overflater synlig i interiørene. I tillegg til originale terrassofliser på gulv, tegl og keramiske fliser på vegg, er også den synlige frilagte betongen bevart

Trappen ble fjernet i 2005

I dag er mesaninen i 2. etasje lukket med en glassvegg fra gulv til tak.

De bærende betongsøylene blir eksponert i vestibulen. Foto: EIA

Fjernet trapp fra 1. til 2. etasje

Den åpne, langstrakte vestibulen har beholdt sin opprinnelige form selv om ombyggingen i 2005 endret rommet noe i begge ender. I vest ble trappen opp til mesaninen tatt bort. Mesaninen ble lukket med en glassvegg og det ble etablert en kafé under denne. Foto: EIA

i interiørene. Nye panelte himlinger er etterligninger av de originale. I tillegg til de synlige originale overflatene vil det ofte være skjulte originale lag under nyere tilføyelser.

Et vesentlig trekk ved interiørene er de eksponerte konstruktive elementene. Det er gjort et estetisk poeng av å vise frem husets bærende elementer. De bringer struktur og rytme til rommene, og er vesentlige verdier i interiørene.

Mesaninen med rekkverk og trapp fra 1. etasje, før endring i 2005. Foto: EIA

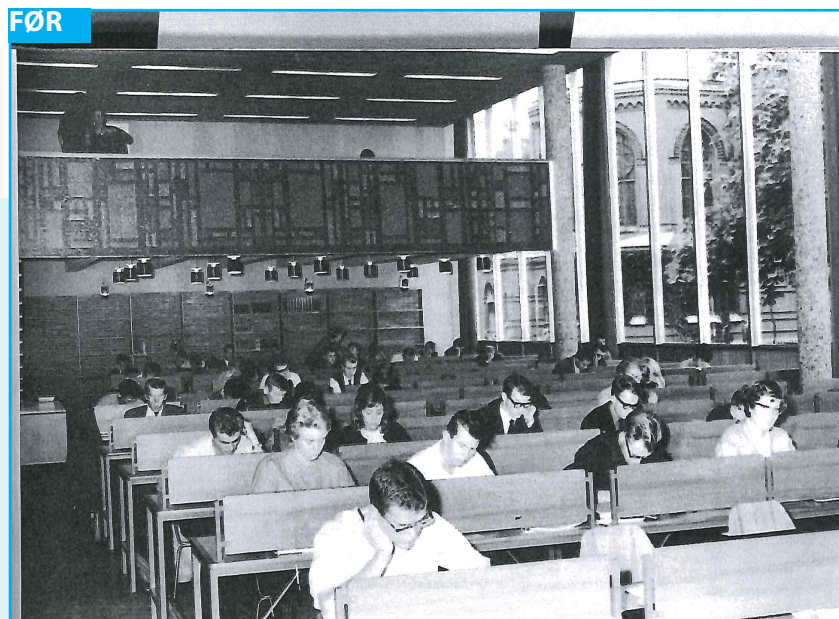

Vestibylene sett fra mesaninen. Foto: EIA

Original kunstnerisk utsmykning av kobber og emalje i inngangshallen er bevart. Denne er utført av billedkunstner Else Hagen (1914-2010).

Ved en stor ombygging i 2005 ble det gjort flere endringer i interiørene. Endringene er i stor grad gjort i husets ånd, slik at de langt på vei spiller på lag med husets originale struktur.

I vestibylene er den opprinnelige mesaninen og trappen fjernet. Vegg med glassdører inn til lesesal er blitt tett vegg med ventilasjon inni. Opprinnelig inngangsdør til biblioteket er erstattet med ny glassvegg/glassdør. De største endringene i interiørene har skjedd i sentralrommet: Taket er løftet og det opprinnelig lukkede bibliotekrommet er åpnet opp med ny mesanin i betong på fire sider.

Lesesal med opprinnelig lukket vegg mellom lesesal og bibliotek.
Foto: Hentet fra Universitetet i Bergens historie, bind 1

Opprinnelig var det lukket vegg mellom lesesal og bibliotek. Trapp til kjeller i vestibyle til høyre for inngang er fjernet og erstattet av ny trapp inne i biblioteket.

Studentarbeidsplasser innerst i biblioteket. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Inngangspartiet inkludert vestibyle

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Den originale, markante omrammingen av inngangspartiet gir karakter til den luftige vestibylen. Opprinnelig var det glassdører i veggene til venstre for hovedinngangen. Samtidig med at ny vegg kom opp her, ble opprinnelig trapp til kjeller flyttet til bibliotekets sentralrom. Foto: EIA

Opprinnelig var vestibylen en ren inngangshall, et høyt langsmalt rom med en stor åpen glassfasade mot museet og botanisk hage i sør. I den søndre enden av rommet førte en rettløpstrapp opp til en åpen mesanin i 2. etasje. Under mesaninen var det en skjermet sittede med lounge møbler. På motsatt side, til høyre for inngangen førte en trapp ned til kjeller. Begge de to trappene er revet og erstattet av trapper inne i selve bibliotekrommet. Der den opprinnelige loungen lå er det installert en serveringsdisk til dagens kafé og i rommene bak er det installert kjøkken.

Det er også etablert en ny utgang til en ny utvendig terrasse. I 2. etasje er mesaninen lukket med en glassvegg fra gulv til tak. I dag er rommet møblert med kafémøbler.

I vestibylen er fliser på golv originale, det er også grønne fliser og grå, rifla fliser. Spilehimling i tak er ny, men etterlikna original himling.

I dag er det kafé innerst i vestibylen. Glassfasaden og spiletaket er nytt, men har tilnærmet original utførelse. Foto: EIA

Fra kaféen i vestibylen. Foto: EIA

Bildet er tatt fra mesaninen i 2. etasje, gjennom glassveggen. Foto: EIA

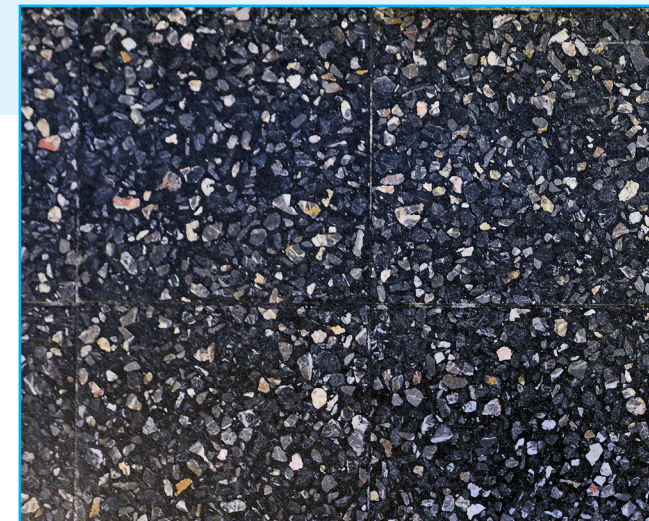
Original utsmykning av billedkunstner Else Hagen, kobber og emalje. Foto: EIA

Ytre vindfang. Foto: EIA

Dørene i vestibylene ble skiftet ut i 2005. Foto: EIA

Originale gulvfliser, sort terrasso. Foto: EIA

Inngangspartiet inkludert vestibyle, forhall

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Originale gulvfliser, sort terrasso.	▶
Vegger	Originale keramiske fliser på nedre del av vegg. Øvre del av vegg er malt på betong. Originale lag er trolig intakt under dagens moderne malingslag. Originale vegg-overflater og søyler med overfalte med frilagt stein er bevart i rommet.	▶
Tak	Opprinnelig panelt trehimling er skiftet ut med ny panelt himling av samme type ved ombyggingen i 2005.	▶
Dører vindfang	De originale dørene i vestibylen er skiftet ut med nye dører i 2005. I vindfanget er de originale glassfeltene med slagdører i glass/natur aluminium skiftet til moderne impulsstyrte skyvedører i glass/lakkert aluminium. Dette gjelder i både indre og ytre sjikt.	▶
Dører innvendige	Det er satt inn ny helglassfelt med helglassdører i åpningen inn til sentralrommet/bibliotekrommet.	▶
Vinduer, store glassfelt	De originale teakvinduene ble restaurert i 2005.	▶
Glassbyggerstein	Glassbyggestein er satt inn i 2005, der det før har vært tett vegg med flis.	▶
Kunstnerisk utsmykning	Original kunstnerisk integrert veggutsmykning av kobber og emalje. Utført av kunstner Else Hagen.	▶

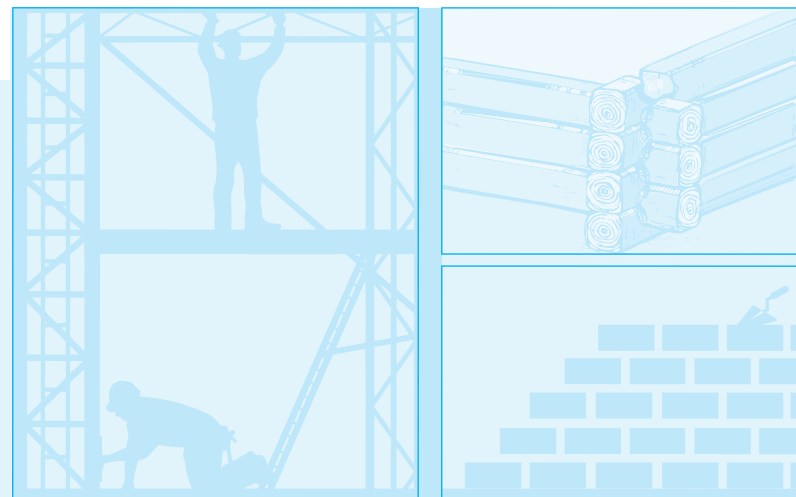
Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.

5.5 Kulturminneverdi interiør

Konstruksjoner generelt

SÅRBARHET

Fundamenter og gulv på grunn er støpt i betong. Videre oppover bæres støpte betongdekker av støpte vegger og søyler i betong. Det er også brukt betong i fasadene, da med tilslag av frilagt stein. Noen steder er betongveggene på ytersiden kledt med keramiske glaserte fliser eller skifer. Både original skifer og grønne keramiske fliser er bevart. Det er også store glassfelter, med metallkarmer. Kontorvinduene er utført av teak. Synlige deler av taktekkingen er av kobber. Det er gjennomgående brukt kvalitetsmaterialer. Mye av bygningens originale konstruksjoner er bevart.

Over bibliotekrommet er det opprinnelige taket revet og det er bygget et nytt hevet tak. Samtidig ble det bygget to nye ventilasjonsrom på tak. Den øvre vindusrekken mot sør er blitt litt høyere enn opprinnelig. De opprinnelige tette veggene mellom lesesal og bibliotek er revet og det er støpt nye dekker til ny mesanin på tre av fire sider. Den gamle trappen til

kjeller i vestibyle til høyre for inngang er fjernet og erstattet av ny trapp inne i biblioteket. Den gamle mesaninen i vestibylen med rekkverk og trapp er fjernet. Opprinnelig vegg med glassdører inn til lesesalen er blitt tett vegg med integrert ventilasjon. Opprinnelig glassvegg/glassdør mot biblioteket er erstattet med en ny. Alle originale teak-vinduer er bevart og restaurert. Originale kledningsplater av metall under vinduene ble samtidig malt og istandsatt. Alle de øvrige vindusfeltene i glass og aluminium er nye. De nye vinduene har fått en annen inndeling. Opprinnelige gatefasade med inngangsparti er bygget om med ny rampe og uteplass. Vindfanget er endret, med ny spilehimling, ny åpning til rampe og nytt glassfelt med dører og glassbygggesten. Ved den nordre inngangen er det ny dør ved rampe og ny dør og rulleport ved trapp. I vestibyle er fliser på golv originale, det er også grønne fliser og grå, rifla fliser. Spilehimling i tak er ny, men etterlignet original himling.

Konstruksjoner generelt

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel/grunnmur	Originale grunnmurer og kjellervegger er støpt i betong. På utsiden er den originale skiferkledning på sokkelen bevart.	▶
Yttervegger	Originale yttervegger av betong, dels som hele veggfelt, dels som ribber. Opprinnelige frilagte steintilslag er bevart. Større ytterveggfelter med glass/aluminium er skiftet ut med nye glassfelter. Fasadeplatene av metall er restaurert.	▶
Dekker	Originale støpte betongdekker, på eksponerte søyle/dragerkonstruksjoner av betong. I utvalgte rom er det høyverdige gulvoverflater som terrassoflis.	▶
Eksponerte konstruksjoner, søyler, dragere	Originale eksponerte betongsøyler og –dragere er en vesentlig og karakteristisk del av interiørene. I utvalgte rom er betongsøylene runde med frilagt stein som i fasaden. Andre steder er søylene malt.	▶
Vinduer tre	Orig. trevinduer med energiglass, med karmen og rammer av teak. Restaurert i 2005.	▶
Vinduer, glass-og aluminiumfelter	De originale glass- og aluminiumfeltene ble skiftet ut i 2005. Nye vinduer har aluminiumkarmen. Noen av de store feltene, har fått ny horisontal sprosse.	▶
Dører	Enkelte originale dører er bevart. I ytterfasaden utmerker dørfeltet fra nedre lesesal seg som særlig verdifullt med karmen og rammer av teak. Bevarte originale kjellerdører på nordsiden. Gjenværende originale dører har stor verdi.	▶
Innervegger	Originale bærende veggskiver av betong, ofte i og rundt hovedrommene. Ofte med utsmykket overflate, glaserte flis, kunstnerisk utsmykket eller kledd med tegl.	▶

Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.

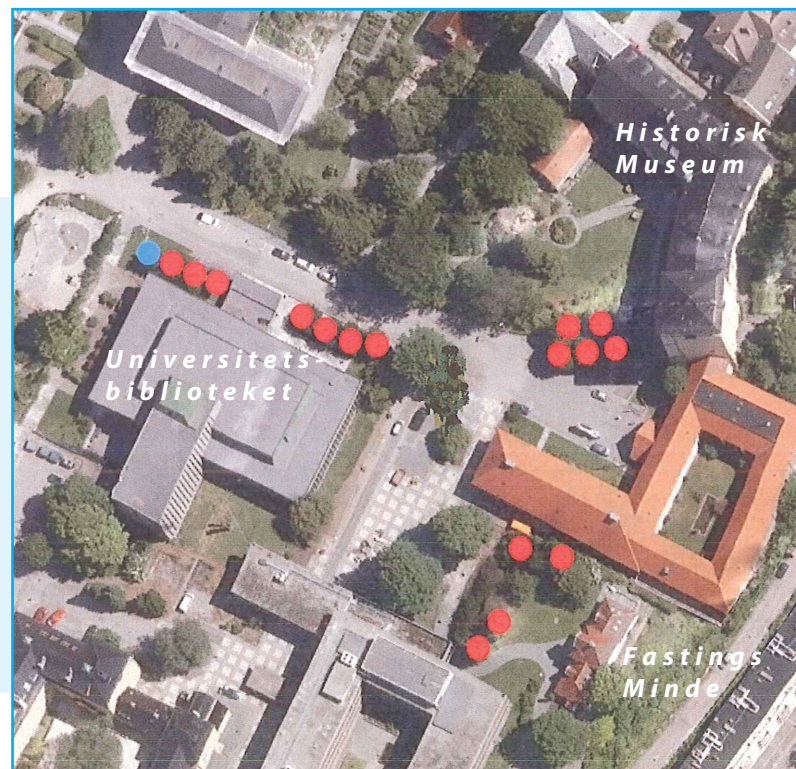
Originale bygningsdeler/deler av primærkonstruksjon har svært høy antikvarisk verdi.

5.6 Beskrivelse utomhus

● Lindetre, rest
C. F. lindeallé

● Nyere lind

De røde markørene viser rester av Claus Fastings lindeallé. Foto: EIA

Universitetsbiblioteket ligger som en paviljong i det grønne, med god avstand til nabohusene. Det tydelig definerte utomhusområdet sørger for at det er luft rundt bygningen som åpner seg med store glassfasader mot sør og øst.

Arealet langs sørfasaden, på begge sider av hovedinngangen, er fredet sammen med den japaninspirerte hagen øst for biblioteket. I sør domineres uteområdet av sju gamle og et nyere lindetre. De gamle lindene er rester av Claus Fastings allé som ble plantet i 1790-årene. En lind fra

samme allé står i hagen ved Christies gate 20, fem står ved inngangen til Historisk museum. Alléen hadde også en arm opp til Fastings Minde der det står fire gamle lindetrær. Denne alléen stod langs den gamle ferdsselsveien som førte fra Nygårdsporten forbi muséet, over Sydneshaugen og ned Møhlenprisbakken. Nygårdsporten lå der Rosenbergsgaten i dag møter Fredrik Keysers gate.

Den ene av de gamle lindene øst for hovedinngangen til UB er død og skal erstattes.

I øst er arealet belagt med brostein og beplantet med rohododendron. Foto: EIA

Arealet innenfor det blå feltet viser fredet uterom. Foto: Alf Edgar Andresen, UiB

Hagen øst for bibliotekbygget ligger på nivå med husets kjeller som har direkte utgang til og kontakt med hagen gjennom store vinduer. Dette arealet er belagt med brostein og beplantet med rohododendron i strengt opprutede bedd som også er markert med brostein. Denne hagen er avgrenset av en høy mur mot øst og har åpning i murt vegg mot bibliotekets tekniske område mot nord der det også er personalinngang og en lasterampe.

Grønn plen rammer inn fasader som vender mot nord og vest. Det går en gangvei over plenen i nordvest til dør i kjeller.

Ved ombygging av Universitetsbiblioteket i 2005 ble en del av plenen foran vestibylen beslaglagt av en ny hellelagt terrasse med utgang fra ny kafé. Terrassen ble kledd i front med store kvadratiske skiferheller. En eldre rampe ble da erstattet av en ny universelt utformet betongrampe som løper foran lindetrærne, langs fortauet og gjennom hovedinngangens vestre, framskutte vegg.

Bak lindetrærne ved hovedinngangen ble det i 2005 bygget en terrasse med utgang fra ny kafé i vestibylen. Foto: EIA

Gangvei over plenen til dør i kjeller, nordvest. Foto: EIA

Den nye terrassen langs sørveggen. Foto: EIA

Lindetrærne på begge sider av hovedinngangen (bildene øverst) er fredet. Det er også den nedsenkede hagen med rhododendron øst for biblioteket (nede til høyre). Gangveien gjennom hagen følger Ivar Aasens gates gamle løp mot muséet. På hjørnet i nordvest, mot HF-bygget, står en gammel flikkelønn (nede til venstre). Foto: EIA

Beskrivelse utomhus

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Trær	Langs fasaden mot sør står sju gamle og ett nyere lindetre. De gamle er rester av Claus Fastings allé fra 1790-årene.	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Rampe	En nyere rampe som gir universell tilgjengelighet er kledd med skifer. Rekkverk i stål.	
Terrasse	En nyere terrasse foran vestibyle har skifer i gulv og rundt betongfundamentet.	
Sykkelstativ	Nyere sykkelstativ i stål øst for hovedinngang.	
Brostein	Nedre hagenivå mot øst er belagt med brostein.	
Bedd	Opprinnelige bedd i nedre hagenivå er symmetrisk plasserte og beplantet med rhododendron.	
Plen	Vest og nord for biblioteket består utomhusarealet av plen. I det nordvestre hjørnet står en gammel flikkelønn.	

6 SKJEMA: VØL OG VERN

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB			
Dato:			
Formål med tiltaket:			
Byggnavn:	Etg.:	Romnr.:	
Adresse:	Objektnr. i LVP:	Kompleks:	
Bakgrunn for tiltak:			
Tegning		Tegning	
Bilde		Bilde	
Bilde		Bilde	

Side 1

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB
Vernehensyn:
Eksisterende forhold:
Planlagt løsning med fokus på endring:
Antikvarisk vurdering (fylles ut av kulturminneansvarlig):

Side 2

← Dette er skjemaet du bruker ved tiltak og endring. Se kap. 4.3: Hvem gjør hva.

7 KART

8 KILDER

- Forland, Astrid, Haaland, Anders (red.) (1996): *Universitetet i Bergens historie, bind 1*
- Gatland, Jan Olav (1996): *Amor Librorum nos unit*. Universitetsbiblioteket i Bergen 1825-1996
- Gjerstad, Jo (2000/2004): *Nygårdsgatens krønike 1 og 2*
- Gjesdal, Carl O. Gram (1982): *Byuniversitetet på berget. Flanerende ferd fra Florida til Dragefjellet*
- Hartvedt, Gunnar Hagen (1994): *Bergen Byleksikon*
- Helland-Hansen, Peter og Sveran, Tore: *Nygårdshøyden i Bergen – Universitetets interesseområde*. Antikvarisk registrering utført for Statens bygge- og eiendomsdirektorat av arkitektene 1974-1978. En oppsummering av Tore Sveran ble trykket i Fortidsminneforeningens årbok 1979
- Lexau, Siri Skjold (2015): *Et universitetsområde for fremtiden – Nygårdshøyden i Bergen*. Nordlit 36/2015 pp. 143-164
- Lorentzen, Bernt (1948): *Bergenserne bygger*
- Madsen, Stephan Tschudi (1970): *Et jubileumsønske for Bergen. Nygårdshøyden i fortid og fremtid*
- Nordhagen, Per Jonas (2004): *På universitetets grunn. Nygårdshøydens arkitekturhistorie 1860-2000*
- Offerdahl, Einar: *Mitt Nygård. Gatelangs i en bergensk bydel* (udatert)
- Riksantikvaren: *NB! – Nasjonale kulturhistoriske bymiljøer*
- Thorsen Jon E. m.fl. (2013): *Sydnes og bataljonen*
- Øfstegaard, Egil (1978): *Fra beitemark til universitet. Om Sydneshalvøyen før ca. 1850*. Historisk utredning om utviklingen på Sydneshalvøyen

Komplett byggesaksmappe fra Bergen byarkiv

LVP, Forskrift om fredning av Statens kulturhistoriske eiendommer, kapittel 9, Fredede eiendommer i landsverneplan for Kunnskapsdepartementet. Vedlegg 26

LINK TIL LYDIA, BYGG OG DRIFTSINFORMASJON MED TEGNINGER OG FOTO:

[//skuld.UiB.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT\100 Struktur maler/Mappestruktur og forside\Forside\308\Bygg og driftsinformasjon 2016.htm](http://skuld.UiB.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT\100 Struktur maler/Mappestruktur og forside\Forside\308\Bygg og driftsinformasjon 2016.htm)

UTGIVER UNIVERSITETET i BERGEN ved Eiendomsavdelingen (EIA)
TEKST / FAKTA Eva Røyrane EIA UiB / Åse Tveitnes EIA UiB / Aina Lille-Langøy b+b arkitekter / Hedda Fjermestad Aase b+b arkitekter
REDAKTØR Åse Tveitnes EIA UiB
WEBANSVARLIG Svein Bjarne Langvad EIA UiB
GRAFISK DESIGN UiB / Bente Ljones STAUT DESIGN
FOTO / ELEMENT UiB / Thomas Vindal Christensen EIA UiB / arkiv / Colourbox
TRYKK BODONI Miljømerket trykksak 2041 0699
BERGEN 2018

ISBN

978-82-93674-23-8 Universitetsbiblioteket – Haakon Shetelig's plass 7 Bygg 10254 / Kompleks 9900490 Forvaltningsplan UiB 2018 (digital)

